

Dr. Mihai Teodor NICOARĂ,

Elite și instituții de cultură românești în secolul XX.

între democrație și totalitarism

- rezumatul tezei pentru abilitare -

Subiectul de care m-am apropiat la începutul anilor 2000, anume istoria elitelor în secolul XX, istoria instituțiilor creatoare de elite, în principal istoria Universității din Cluj, a devenit o problematică tot mai frecventată în ultimii ani de către un public tot mai consistent de studioși.

După ce ca student și masterand am cultivat problematica totalitarismelor din secolul XX (fascismul și comunismul), efortul cercetărilor mele a avut ca obiect istoria universității clujene. Am realizat teza de doctorat (concretizată în 2 volume) dedicată istoriei universității clujene în cea mai dură epocă din existența sa, anume intervalul 1940-1947 și 1948-1959. Este perioada în care universitatea a trecut prin experiența totalitarismului de dreapta și apoi a traversat lungul deceniu stalinist. În cercetările ulterioare tezei de doctorat am continuat să mă preocup de istoria universității clujene sub cele mai diverse și provocatoare aspecte. Astfel, am contribuit cu un capitol consistent la marea sinteză a universității coordonată de Conf. dr. Ovidiu Ghitta, contribuția mea tratând evoluția sintetică a universității între anii 1945-1959, adică o perioadă de profunde și grave dizlocări și transformări în viața universitară.

În perioada care a urmat finalizării doctoratului și publicării tezei, am continuat investigațiile asupra istoriei universității clujene, interesul meu direc focalizându-se asupra corpul profesoral al universității românești din Cluj. Am constatat cu surprindere că în vasta bibliografie enciclopedică din cultura română contemporană, lipsește tocmai un instrument de lucru exhaustive care să repertorieze sub forma unui dicționar encyclopedic reperele biografice și științifice ale tuturor membrilor corpului profesoral și cercetătorilor de la această universitate. Așadar am continuat cercetările și investigațiile

cu intenția de a realiza un *Dicționar enciclopedic al cadrelor didactice și cercetătorilor* care au activat în cadrul universității românești în perioada 1919-2012.

Din acest vast proiect, care impune o stăruință de lungă durată, am reușit să realizez până în prezent următoarele cercetări. Înainte de toate am realizat placheta *Rectorii Universității din Cluj (1919-1912)*, în care am adunat laolaltă sub forma unor fișe de dicționar enciclopedic toate personalitățile științifice care au exercitat calitatea de rector al Universității clujene în intervalul menționat. Ca rezultat a fost un instrument de lucru util pentru toți cei care se interesează de cei care au exercitat conducerea universității clujene din 1919 până în 2012.

Următoarea etapă a fost continuarea investigațiilor privind realizarea *Dicționarului universitarilor clujeni*, din care am reușit să finalizez primul volum ce cuprinde pe toți profesorii și cercetătorii universității românești din Cluj între 1919 și 1947. Astfel, am realizat sub forma fișelor tipice unui dicționar enciclopedic pe toți sau aproape pe toți membrii corpului didactic și cercetători care au activat la universitatea din Cluj în cele patru facultăți tradiționale: Filosofie și Litere, Drept, Științe și Medicină. Acest prim volum este pe cale să vadă lumina tiparului în cel mai scurt timp. Evident, voi continua investigațiile în aceeași direcție, sperând ca într-un interval rezonabil de câțiva ani să finalizez și cel de-al doilea volum pentru perioada 1948-1989), și eventual și un al treilea volum...

În aceeași direcție, privind istoria universității, am investigat o problemă totalmente inedită din istoria universității, în sensul că nu s-a mai preocupat nimeni de aceste aspecte, reprezentate de *Donațiile, fondurile și fundațiile* care au existat în cadrul universității în perioada interbelică, și care evidențiază pe de o parte, entuzismul concetățenilor noștri, persoane private sau instituții care au sprijinit material deschiderea și apoi funcționarea universității din Cluj, devenită din 1927, Universitatea "Regele Ferdinand I," până în 1947, și modul cum s-au constituit colecții speciale (Donații Sion), sau un sistem de burse științifice care să ajute studețimea merituoasă, sau bogatele colecții de artă (Donația Cioflec spre exemplu). Am inventariat sistematic donațiile, de la cele mai mărunte la cele mai consistente, fondurile în bani, ca și fundațiile și lăsamintele făcute pentru bunul mers al universității.

Cercetarea și documentarea aflată în lucru și este într-o fază destul de avansată, astfel că problematica privind *Donații, fonduri și fundații la Universitatea din Cluj (1919-1947)*, va fi finalizată, probabil în a doua parte a acestui an și publicată într-o lucrare de circa 150-200 de pagini pe această problematică.

Am de asemenea în vedere în subsidiar, adunarea de date despre diferite aspecte ale istoriei universității în relație directă cu activitatea din muzeu, vizând lărgirea și aprofundarea problematicii pe care muzeul nostru dorește să o illustreze, după exigențele unui muzeu modern, deschis publicului celui mai divers. (Spre exemplu: personalități științifice de excepție, școlile științifice de la universitatea clujeană, contribuții clujene la știința și cultura românească și universală, etc).

Chiar dacă subiectul prioritar a rămas universitatea și istoria sa, am revenit atunci când am putut la alte subiecte de interes, precum istoria comunismului românesc din perspective istoriei culturale și din cea a antropologiei istorice. Proiectul meu de viitor nu face altceva decât să continue în fapt preocupările științifice cultivate până în prezent.

Interesul meu imediat se va orienta cel puțin în următoarele trei direcții:

1. Astfel, doresc să continui investigarea comunismului românesc cu instrumentele istoriei imaginarului și antropologiei istorice, preocupări care mă conduc spre imaginarul comunismului românesc și să reconstitui structurile mentale și imaginare ale acestei ideologii, tipologii umane pe care propagandiștii și ideologii comunismului românesc le propuneau spre a realizeze idealul supreme "omul nou" communist, precum: mama eroină, ilegalistul, stahanovistul, liderii carismatici, etc.) dar și alte teme care țin de istoria și antropologia istorică a universului communist, precum alimentația sub communism, habitatul, moda, loisirul, etc., etc.

2. Istoria universității clujene, în cele mai variate aspecte ale sale. Astfel vreau să continui *Dicționarul*, și dacă va fi posibil, să realizez încă un volum pentru epoca comunistă (1948-1989), și la limită, un al treilea volum, pentru epoca post-comunistă, fapt dificil, deoarece avem a face cu o expandare fără precedent a specializărilor și corpului didactic al universității clujene.

Voi continua de asemenea, în directă legătură cu activitatea de la Muzeul Universității, să mă ocup de personalități științifice și școlile savante dezvoltate în jurul

unora dintre aceste personalități, ca și de implicarea politică a României interbelice a profesorilor de la universitatea clujeană.

3. Nu în ultimul rând, deoarece în ultima vreme, prin forța împrejurărilor, m-am ocupat de istoria culturală a epocii interbelice, din aceleași perspective de istorie culturală și abntropologie istorică, vizind aspecte legate de instituții, dar și aspecte legate de viața cotidiană, loisir, voi continua investigațiile cu privire la istoria culturală a României interbelice, dar și de istoria politicilor și instituțiilor culturale ale acestei perioade.

Ca și cadru didactic asociat și ca cercetător am avut în vedere, nu numai în cărți, ci și în studiile mele, tematicile legate de viața universitară, de istoria elitelor și de formarea lor academică, despre fenomenul totalitar, fascist și comunist, etc. Sunt interesat ca cercetarea științifică să se ridice la standardele actuale, de aceea am participat consecvent la dezbateri științifice naționale și internaționale în care întotdeauna se poate lua "pulsul" cercetării istorice contemporane.

A handwritten signature in black ink, located in the bottom right corner of the page. The signature is stylized and appears to be a personal name, possibly starting with 'M. N. S.'